

KORHECZ TAMÁS

AUTONÓMIAÉPÍTÉS ÉLESBEN: AMI A SZÍNPADON ÉS AMI MÖGÖTTE ZAJLIK*

Bevezető

Sok díjátadó ünnepségen voltam már, leginkább másokén, ott általában azt hallottam, hogy a díjazott szerényen szabadkozik: nem is tudja, miért ő kapta a díjat, vajh mi nagyot tett, meg hogy a teljesítmény csapatmunka volt, meg olyat is, hogy a díj majd arra ösztönzi, hogy többet, jobban dolgozzon a köz érdekében... Én is valami hasonlót akartam leírni, elmondani most, amikor ezt az elismerést átveszem. De ha mindezt így írnám le és mondanám el, az nem lenne maradéktalanul őszinte, ezért ki kell egészítenem ezeket a gyakran ismételt mondatokat, valami eredetivel. Esetemben Díj nem jelent külön ösztönzést vagy motivációt. Amit csinálok, azt más csinálhatná másként, talán jobban is, de többet vagy mást nem igazán tudnék tenni. Egyszerűen azért, mert a gondviselőtől, a teremtőtől, a mindenhatótól egy páratlan kegyben részesülök immár több mint egy évtizede: azt csinálhatom, amit a legjobban szeretek, amihez a legjobban értek, mindezért tisztességes fizetséget kapok, munkám során eredményeket és sikereket érek el, teljesítményemet méltányolja és elismeri a környezetem! Ez egy kegyelmi állapot, amiért naponta imát mormogok. Szóval egy ilyen helyzetben miért kellene bármilyen díjat vagy formális elismerést kapnom, és mit is ígérhetnék egy díj kapcsán? Az idézett kegyelmi állapotnak van még egy jelentős momentuma, és ez a szűkebb szakmámhoz kötődik. Jogász vagyok. Ritka az a jogász ember, aki olyan tevékenységet folytathat éveken keresztül, amely során egymásba szövődik, egymást termékenyíti meg a jogtudomány, a jogalkotás és a jogalkalmazás. Jelesül, azokat az ismereteket, amelyeket kutatóként, egyetemi oktatóként szereztem, szerzek, közigazgatási vezetőként lehetőségem volt, van folyamatosan élesben próbára tenni a jogalkotás és a jogalkalmazás folyamatában. Ugyanez fordítva is érvényes: kutatásaimat, szakkikkeimet folyamatosan azok a gyakorlati jogi kérdések inspirálták és inspirálják, amelyekkel az állam működése során találkoztam tisztségviselőként. Ilyen helyzetbe igen ke-

---

* Az előadás a Kisebbségéért – Pro Minoritate Alapítvány által adományozott Lőrincz Csaba-díj odaítélése alkalmával hangzott el Budapesten, 2013. június 28-án. A tanulmány az előadás szerkesztett és jegyzetekkel kiegészített változata.

vés kollégám kerülhetett, és még ennél is kevesebbeknek adatott meg, hogy több mint egy évtizedet ilyen helyzetben töltsenek el.

Hogy szemléletesebb legyek, konkrét példával is élek. Egyedülálló helyzet az, amikor valaki előbb megírja a nemzetiségi autonómia témaköréből a doktori értekezését, majd olyan tisztséget tölt be, hogy a disszertációjának egyes alapvetéseit, következtetéseit az autonómiával kapcsolatban beépítheti a jogrendbe, a törvényhozásba, az alkotmány egyes normáiba. Ezek után pedig az illetőt megválasztják annak a magyar autonómiatestületnek az elnökévé, amelynek jogi beágyazottságát jelentős mértékben maga készítette elő. Nos, miután ebben a kegyben részesülhettem, talán nem meglepő, hogy mindezért külön elismerésre nem számítottam. Mindazonáltal a Lőrincz Csaba nevével fémjelzett Díjat igen nagyra becsülöm, mindenekelőtt névadójának páratlan felkészültsége és teljesítménye és az eddigi díjazottak munkássága miatt, de a Díjat odaítélők tekintélye miatt is.

A vajdasági magyarok autonómiája

A fenti, kissé hosszúra sikeredett bevezető, személyes vallomás után ideje rátérni mondanivalóm érdemi részére, azaz a magyar autonómia kérdésére. Közismert dolog, hogy a Kárpát-medencei, politikailag szervezett magyar közösségek közül csak a vajdasági, a délvidéki magyarságnak sikerült kiharcolnia a nemzetiségi autonómia egy formáját – a személyi elvű, más-ként kulturális autonómiát. A szerbiai jogrendbe ágyazva, ezt az autonómiát a vajdasági magyarok a demokratikusan és közvetlenül megválasztott, többpárti Magyar Nemzeti Tanácson (MNT) keresztül gyakorolják. Csak a mihez tartás végett foglalom össze: személyi elvű nemzetiségi autonómiáról akkor beszélhetünk, ha egy nemzetiség tagjai, lakóhelytől függetlenül törvényesen, szabadon és demokratikusan megválaszthatják saját köztisztületüket (önkormányzatukat), és ez az autonómiatestület közhatalmi jogosítványokkal rendelkezik, olyan döntéseket hoz, illetve olyan döntések meghozatalában vesz részt, amelyek az általa képviselt nemzeti közösség önazonosságát érintik. A vajdasági Magyar Nemzeti Tanács minden kétséget kizáróan megfelel a fenti definíciónak. Szerbia alkotmánya, valamint a *Nemzeti kisebbségek nemzeti tanácsairól* szóló törvény rendelkezései lehetővé teszik, hogy az önkéntesség alapján létrejöjjön a magyarok külön választói névjegyzéke; hogy a névjegyzéken szereplők közvetlenül és demokratikusan, a részarányos választási rendszerek szabályai alapján, a jelöltlistákra szavazva megválasszák a Magyar Nemzeti Tanács tagjait (képviselőit); és az így megválasztott testület közjogi garanciák mellett részt vegyen a magyar közösség önazonosságát érintő állami döntések meghozatalában (önálló döntési, javaslattevési, egyetértési és véleménynyilvánítási jogosítványok).¹

Az MNT működését a központi költségvetésből normatíva formájában juttatott támogatás garantálja.

Természetesen az így létrejött nemzetiségi autonómia számlájára szabad és lehet is kritikai megjegyzéseket megfogalmazni, de ezen kifogások és bírálatok, amennyiben a szakmai minimumot tiszteletben tartják, egy dolgot nem kérdőjelezhetnek meg: ami a vajdasági magyar közösség vonatkozásában létrejött, az a nemzetiségi autonómia egy formája, amely megfelel a tudomány és a szakma által megfogalmazott alapvető követelményeknek. A pártpolitikai-lag is motivált vita ellenére, az elsődleges kérdés azonban nem az, hogy mennyire autonómia és milyen autonómia az, amivel mi, magyarok Szerbiában rendelkezünk. Tekintettel arra, hogy a nemzetiségi autonómia nem a nemzetiségi politika alapcélja, hanem az alapcélokat megvalósító közjogi és politikai eszköz (legtöbbször nélkülözhetetlen eszköz), az a fontos igazán, hogy vajon tudunk-e hatékonyan élni ezzel az eszközzel, ezzel a lehetőséggel.

Az alábbiakban arról szeretnék értekezni: vajon mi változott, mit tudtunk elérni az autonómia rendelkezésre álló eszközrendszerével?

Az autonómia és annak gyakorlati érvényesítése

Az autonómiaépítést több mint tíz esztendeje kezdtük, de valódi legitimitással és törvényes felhatalmazásokkal az MNT csak három éve működik. Ezúttal nem írnék a kezdetekről, a törvényes keretek létrehozásáért folytatott kitartó politikai érdekérvényesítésről, a cölöpök leveréséről, arról, hogyan tettük be az ajtórésbe a lábunkat, majd hogyan vártunk még éveket a következő kedvező lépésre. Arról sem szeretnék tanakodni, hogy miért pont nekünk, vajdasági magyaroknak sikerült az autonómia gyakorlati megvalósítása, noha minden, politikailag szervezett Kárpát-medencei magyar közösség megfogalmazta már az autonómiára vonatkozó politikai elképzeléseit. Minderről már több tanulmányomban értekeztem.²

Ezúttal inkább arról beszélnék, hogy a bizonyítás és eredményorientáltság folyamatos terhével a vállunkon milyen gyakorlati tapasztalatokat szerezünk az autonómia gyakorlása során, mi az, ami valóban változott a közösségi jogérvényesítésben, politizálásban? Mi az, ami új minőség, ami ezen jogi keretek nélkül nem volna lehetséges?

Számba véve és mérlegelve az eddigi tapasztalatokat és eredményeket a közösségi érdekérvényesítés vonatkozásában három dolgot emelnék ki. Először is, hogy létrejött egy demokratikusan megválasztott, politikai szempontból plurális és legitim magyar képviselő, amely képviseli a vajdasági magyar közösséget Szerbiában, de Magyarország és a nemzetközi szervezetek irányában egyaránt. Másodszor: a Magyar Nemzeti Tanács a számára biztosított szerbiai költségvetési forrásokból létrehozta a saját végrehajtási apparátusát,

a Közigazgatási Hivatalt, amelyen keresztül a nemzetpolitikai kérdések előkészítése, a döntések végrehajtása professzionalizálva lett, ennek minden pozitív hatásával egyetemben. Végül harmadszor, Kárpát-medencei összehasonlításban is egyedülálló módon, a nemzetpolitikánkban erőteljesen megjelent a stratégiai tervezés és fejlesztés.

Most pedig néhány bővített mondatban kifejténém, hogy miből is áll, mi a jelentősége a három említett változásnak.

A magyarság legitim képviselete

Először szóljunk annak jelentőségéről, hogy a vajdasági magyar közösségnek létrejött a demokratikusan megválasztott, országos, törvényes és legitim képviselete. Kétségtelen, hogy az MNT demokratikus megválasztása előtt is beszélhettünk olyan szervezetekről, amelyek képviselték a vajdasági magyarokat. A választásokon legitimizált magyar politikai pártok, politikai szervezetek képviseleti kapacitását nem vitathatjuk el, ám ez mégis jelentősen más, mint az MNT képviseleti potenciálja. Ennek több oka is van, először is az összes politikailag szervezett Kárpát-medencei magyar közösség esetében jelen van a politikai pluralizmus, azaz a magyarok politikai képviseletét több, gyakran egymással rivalizáló és élesen szemben álló politikai párt és szervezet vállalta fel, másodszor, a magyarok egy része nem a magyar politikai pártokra szavaz, és ezek képviseletét a magyar pártok nem láthatják el. Ezzel szemben a Magyar Nemzeti Tanács megválasztásában a magyarokat tömörítő összes politikai szervezet részt vett, vagy részt vehetett, azaz az MNT követelései, kezdeményezései és döntései mögött a teljes magyar közösség legitimitása áll. Mindehhez azt is hozzá kell tenni, hogy a magyar politikai pártok képviseleti kapacitását törvény nem írja elő, azaz a magyar politikai párt, még akkor is, ha vélhetően megszerezte a leadott magyar szavazatok többségét, csak szavazóit és a párttagokat képviselheti legitim módon, a közösséget csak közvetetten és részben. Ezzel szemben a MNT a magyarok önanonosságát képviselő kérdésekben a törvény erejénél fogva képviseli a szerbiai magyarokat.³ Mindennek különösen az alkotmány által szavatolt kollektív jogok érvényesítésében van nagy jelentősége, hiszen a kollektív jogok élvezete, érvényesítése és védelme egyaránt felveti a kollektivitás képviseletének sarkalatos és érzékeny kérdését. Az MNT létrejötte jelentős mértékben választ biztosít ezekre a fontos és megkerülhetetlen kérdésekre.

Természetesen ez a képviseleti kapacitás önmagában nem szavatolja az eredményesebb közösségi érdekérvényesítést, a kollektív jogok hatékony gyakorlását, az állam képviselői és a többségi társadalom részéről a nagyobb elfogadást és átjárhatóságot, de kétségtelenül megteremti ennek távlati lehetőségét. Az biztos, hogy az elmúlt három évben Szerbiában egyre több intéz-

mény és hatóság fogadja el az MNT-t mint az itteni magyarok legitim képviselőjét.

Ugyanakkor a közösségi képviselet kérdése felmerül a magyar–magyar viszonyrendszerben is. Jelenleg a magyar–magyar nemzeti együttműködés rendszerében, a vajdasági magyarok esetében egy kétvágányos rendszerről beszélhetünk. Egyrészt megmaradt az elmúlt két évtizedben kialakult, magyar politikai szervezetek általi képviselet, de az együttműködés rendszerében megjelent az MNT is. Ott vagyunk az országgyűlés bizottságaiban és testületeiben, a MÁÉRT-on, a különböző bizottságokban, de egyelőre a pártok képviselői mellett, nem azokat helyettesítve.

A közösségi érdekérvényesítés professzionalizálása

Az új legitim képviseleti kapacitás mellett a demokratikusan megválasztott MNT kétségtelenül új minőséget teremtett a közösségi érdekérvényesítés professzionalizálása terén is. A normatív költségvetési finanszírozásnak köszönhetően az MNT létrehozhatta saját közigazgatási, végrehajtási és döntés-előkészítési apparátusát, amivel a közösségi érdekérvényesítésben új minőség jöhetett létre. Az állam- és jogtudomány, a közigazgatás-tudomány területén jártasok számára notorikus tény, hogy az államszervezet működése elsősorban a közigazgatási szervezet felkészültségétől, kapacitásaitól függ. A képzett, jól felszerelt és szervezett közigazgatási szervezet szavatolja a minőségi jogszabály-előkészítést, a törvényességet, a jogszabályok végrehajtását, következetes alkalmazását és betartatását, vagy ahogyan a közigazgatás-tudomány nagy tudora, Magyary Zoltán fogalmazott, a közigazgatás működteti az államot, a közigazgatás maga a működő állam.⁴ Mindez azonban nemcsak az államszervezet egészére érvényes, hanem a decentralizált hatalomra is, amelynek egyik formája a Magyar Nemzeti Tanács. Ennek ismeretében mi sem természetesebb, mint az, hogy az első és legsürgetőbb feladatunk az volt, hogy a kulturális autonómia létrehozza saját közigazgatását, annak érdekében, hogy hatékonyan elláthassa közfeladatait, hogy döntéseink előkészítése professzionális lehessen, azok végrehajtása hatékony és pontos legyen.

A Közigazgatási Hivatal létrehozása során igyekeztem alkalmazni közigazgatási jogi, közigazgatás-szervezési tapasztalataimat, amelyeket részben egyetemi oktatóként, de elsősorban közigazgatási vezetőként szereztem. Az a tíz év, amelyet közigazgatási vezetőként, három mandátumban töltöttem el a Vajdaság AT közigazgatásában, sok szempontból megkönnyítette a dolgomat, félkész megoldások sorát kínálta fel. A szervezeti egységek kialakításánál, a hivatali hierarchia megalkotása során, az informatikai rendszer megtervezésénél, a foglalkoztatottak felelősségi és képzési rendszerének a

kialakításánál, a feladatok leírásánál, az adatbázisok kialakításánál igyekeztünk alkalmazni *a jó és hatékony közigazgatás bejáródott elemeit*.

Ma az MNT egy hús, főállásban foglalkoztatott különböző rangú tanácsosból és hivatalnokból álló állománnyal rendelkezik. Egyesek szerint ez biztosan kevés egy 250 ezres közösség önkormányzásához. De ez csak akkor van így, ha két dolgot szándékosan szem elől tévesztünk. Egy, hogy az MNT feladatait nemcsak ez a hivatásos hivatalnokállomány látja el, hanem a képviselőink, a bizottságaink tagjai, az MNT alá tartozó intézményrendszer foglalkoztatottjai is, másodsor pedig, hogy eleddig, hivatásosan, a magyar közösségi érdekérvényesítés vonatkozásában voltaképpen professzionális apparátusról nem beszélhettünk. Az persze igaz, hogy az egyetlen tömegtámogatottsággal bíró politikai szervezetünk, a Vajdasági Magyar Szövetség színeiben, annak jóvoltából néhány száz ember hivatásosként, főállásban tölt be különböző tisztségeket, munkahelyeket (polgármesterek, alpolgármesterek, jegyzők, polgármesteri tanácsadók, közintézmények és közművállalatok vezetői, parlamenti képviselők, tartományi választott tisztségviselők, helyi pártiroda-vezetők stb.), de ezeknek nem napi rendszerességgel végzett alapfeladata, hogy a nemzetpolitika terén a döntés-előkészítéssel, a szakpolitikai tervezéssel, végrehajtással és jogérvényesítéssel foglalkozzanak. Ilyen feladatokkal legfeljebb alkalmanként, egy-egy szűk térségre, önkormányzatra vonatkozóan, a nemzetpolitika egy-egy szegmensét érintve foglalkoznak ezek a politikusok, tisztségviselők. Legnagyobb részt ennek az újonnan kialakított szakpolitikai, közigazgatási kapacitásnak köszönhetően jöhetett létre a stratégiai tervezés és fejlesztés, ami az MNT létrejöttének harmadik, új minőségként megjelenő következménye.

Stratégiai tervezés és fejlesztés

A 2010–2013 időszak a Magyar Nemzeti Tanács esetében a középtávú fejlesztési stratégiák kidolgozásának és elfogadásának jegyében telt el. Meggyőződésünk, hogy a szakmai alapú stratégiai tervezés a hatékony és sikeres szakpolitika és kormányzás egyik alappillére, olyan eszköz, amelynek segítségével pozitívan formálható a társadalmi valóság, érvényesíthető a közérdek, általánosan elfogadott értékekhez, célokhoz kerülhetünk közelebb. Ez érvényes a közhatalom minden szintjére, az országot vezető kormánytól kezdve a helyi önkormányzatokon keresztül a magyar országos önkormányzatunkig, a Magyar Nemzeti Tanácsig. Minden fejlesztési stratégia, alapvetően négy részből, fejezetből áll:

- a kiválasztott területen uralkodó helyzet tárgyilagos, alapos, tényszerű feltárásából, ismertetéséből és feltérképezéséből – diagnózis;

- a vízióból, azaz azoknak a stratégiai céloknak a megfogalmazásából, amelyeket a stratégia ambicionál, jelesen a stratégiával elérendő kívánatos változás, jövőbeni állapot leírása, megfogalmazása;
- a stratégiai célok megvalósítását eredményező konkrét programok – intézkedések meghatározása;
- a végrehajtási mechanizmus kidolgozása: a határidők pontosítása, a felelősök nevesítése, az ellenőrző szervek, mechanizmusok definiálása.

Már a 2010-es választási kampány során bejelentettük, hogy a stratégiai tervezés, a fejlesztési stratégiák elkészítése és végrehajtása prioritást élvez majd az MNT munkájában. A stratégiák lehetővé teszik, hogy magyar közösségünk, intézményrendszerünk szervezettebb legyen, hogy az adott területen minden releváns szereplő ismerje és megismerhesse a közösen meghatározott célokat, és a tervezett és szervezett intézkedésekben és programokban megtalálhassa a helyét és szerepét. A stratégiák mentén lehetővé válik, hogy „közös nemzeti szekerünket” szervezetten egy irányba toljuk, hogy a gyakran jó szándékú, de szervezetlen erőfeszítések ne egymást oltsák ki, hanem egymást táplálják és szinergiát eredményezzenek. A korlátozott pénzügyi és humán erőforrások ezáltal hatványozottan hasznosulhatnak, gyakran a lehetetlen lehetségessé válik.

A Magyar Nemzeti Tanács eddig hét középtávú stratégiai fejlesztési tervet dolgozott ki és fogadott el, különböző szakpolitikai területekre vonatkozóan, ezek a következők:

1. Oktatásfejlesztési Stratégia 2010–2016 (az MNT a stratégiát IV. rendes ülésén, 2010. október 18-án, egyhangú döntéssel fogadta el);
2. Vajdasági Magyar Kulturális Stratégia 2012–2018 (az MNT a stratégiát XVI. rendes ülésén, 2011. november 22-én, egyhangú döntéssel fogadta el);
3. Vajdasági Magyar Médiastratégia 2011–2016 (az MNT a stratégiát XVI. rendes ülésén, 2011. november 22-én, többségi döntéssel fogadta el);
4. A Magyar Nemzeti Tanács Hivatalos Nyelvhasználati Stratégiája 2012–2017 (az MNT a stratégiát XVII. rendes ülésén, 2011. december 29-én, egyhangú döntéssel fogadta el);
5. Vajdasági Magyar Civil Stratégia 2012–2018 (az MNT a stratégiát XXI. rendes ülésén, 2012. május 14-én, egyhangú döntéssel fogadta el);
6. Felnőttképzési Stratégia 2012–2017 (az MNT a stratégiát XXVIII. rendes ülésén, 2012. december 27-én, egyhangú döntéssel fogadta el);
7. A Magyar Nemzeti Tanács Népesedési Akcióterve 2013–2017 (az MNT a stratégiát XXXV. rendes ülésén, 2013. július 31-én egyhangú döntéssel fogadta el.).

A fenti felsorolásból is kitűnik, hogy egyes stratégiák esetében már eltelt anynyi idő, hogy azok eredményességét is lehetséges vizsgálni. Mivel minden

stratégiai dokumentumhoz kötelezően hozzátartozik a folyamatos költségvetési tervezés, valamint az éves beszámolók és jelentések követelménye, a stratégiák egyetlen esetben sem maradtak hamvába holt elképzelések. Számos stratégiai cél máris megvalósult, és az intézkedések programok is jelentős mértékben a megvalósulás útjára léptek. Egyes eredmények mérhetőek, számszerűsíthetőek és dokumentálhatóak, más esetekben a tervezett intézkedések nem, vagy még nem hoztak kézzelfogható javulást az adott területre vonatkozóan. Mindenesetre azt még az eredményeket olykor megkérdőjelezők vagy elhallgatók szerény táborra sem vitatja, hogy a stratégiai tervezést mint szakpolitikai eszközt Kárpát-medencei szinten a nemzetpolitika területén az MNT, illetve a vajdasági magyarság alkalmazta először. Egyes területek vonatkozásában, például a közoktatás esetében eltelt már annyi idő, hogy akár mérleget is vonhatnánk abban a tekintetben, hogy stratégiai fejlesztéseink mennyiben és miben eredményeztek szerkezeti változásokat, mennyire tudták megfékezni az évtizedes negatív mutatókat és tendenciákat. Más területeken az eltelt egy esztendő vagy annál is kevesebb idő ezt nem teszi lehetővé.

Kitekintés a jövőbe

A fentiekben főleg arról írtam (a tárgyilagosság lehetősége nélkül, de annak szándékával), hogy a vajdasági magyarság érdekérvényesítésének terén mit sikerült megvalósítanunk azzal az eszközrendszerrel, amit a Magyar Nemzeti Tanács biztosított a számunkra. Most pedig azt igyekszem röviden felvázolni, melyek az előttünk tornyosuló megoldatlan problémák, kihívások, amelyekre még keressük a megfelelő választ.

Szóltam már arról, hogy a politikailag szervezett vajdasági magyar nemzetrészt az elmúlt egy évtizedben számos esetben valósított meg lehetetlennek tűnő dolgokat, váltott valóra merész álmokat. Különösen a múlt század kilencvenes éveiben sokan élve temették el a vajdasági magyarokat. Ezekben az években a balkáni testvérháborúk színpadán kényszerből statisztáló magyarság gazdasági, politikai, demográfiai értelemben sok szempontból perspektíva nélkül maradt, helyzete visszafordíthatatlanul menthetetlennek tűnt. Milosevics bukását követően talpra álltunk, megráztuk magunkat, és újra építkezni kezdtünk, építettük a jogrendet, az intézményrendszerünket, politikai érdekvédelmünket, a magyarként való megmaradásunk feltételrendszerét. A napokban ennek újabb állomásához értünk, a második világháború sokáig elhallgatott gyászos fejezetének feltárásához és lezárásához. A szerbiai Népképviselőház határozatban ítélte el azt, hogy a magyarságot a második világháború végén kollektív bűnösnek kiáltották ki, és ennek következtében ezrek estek áldozatul a véres partizán megtorlásoknak. Csúrogon a szerb ál-

lam emlékművet épített az ártatlan magyar áldozatok emlékének. Az államfők közös és kölcsönös főhajtása az ártatlan magyar és szerb áldozatok előtt nagy és sokak által nem várt eredmény. Ezúttal hadd idézzem Áder elnök urat, aki a következőket mondta: „az, ami Csúrogon történt, és az, ami előtte a szerb törvényhozásban történt, az aranybetűvel fog bekerülni a szerb–magyar kapcsolatok történelemkönyvébe.” Ezzel én is egyetértek. Fantasztikus teljesítmény, egy újabb huszárvágás, amihez a vajdasági magyar politikum jelentékenyen hozzájárult. Még egy dolog, amiben mi, vajdasági magyarok lettünk az elsők, akárcsak az autonómia ügyében.

Valóban azt gondolom, hogy esetenként az itteni magyar politikum erőn felül teljesített, hogy az eredményeknek nincs társadalomszerkezeti megalapozottsága, hogy azok nem a közösségünk vagy a politikum általános erőnlétéből fakadnak, hanem egyéni teljesítmények függvényei. Az elkövetkező időszak nagy feladata az lesz, hogy az ilyen és ehhez hasonló eredményekhez erős társadalmi szerkezeti alapokat hozzunk létre. Létre kell hoznunk, ki kell nevelnünk azt a nemzetileg elkötelezett, szülőföldjét megbecsülő, gazdasági értelemben versenyképes tudással felvértezett fiatal értelmiségi réteget, amely képes biztosítani közösségünk valós egyenrangúságát és hosszú távú megmaradását a szülőföldjén. Stratégiai terveink mentén ennek érdekében már számos költséges, tömeges és igen ambiciózus programot indítottunk el, mint amilyenek a felsőoktatási ösztöndíjprogram vagy az újvidéki Európa Szakkollégium. Mindazonáltal újabbakra is szükség lesz, mint amilyen a magyarul oktató szabadkai székhelyű állami egyetem megalapítása, vagy a népesedési intézkedéseink, amelyek az elöregedés és a gyermektelenség gondjait hivatottak orvosolni.

Összegzésként: nagy utat tettünk meg, de az előttünk álló feladatok semmivel sem követelnek kevesebb erőt, kitartást, hitet és összefogást. Kisebbségi létben az eredményekért mindig többet kell dolgozni, ehhez hozzá kell szokni, de azt sem szabad feledni, hogy a befektetett munka és tudástöbblet erősebbé és ellenállóbbá tehet bennünket!

Jegyzetek

- ¹ *A Szerb Köztársaság Alkotmánya*, A Szerb Köztársaság Hivatalos Közlönye, 98/2006, 75 szakasz; *Törvény a nemzeti kisebbségek nemzeti tanácsairól*, A Szerb Köztársaság Hivatalos Közlönye, 72/2009, 2. szakasz. A jogszabályok szövege megtalálható a következő weblapon: <www.mnt.org.rs/175-Torvenyek-es-egyeb-jogi-dokumentumok-magyar-nyelven> (letöltve: 2013. 08. 21.).
- ² KORHECZ Tamás: *Otthonteremtőben a szülőföldön – jogi és politikai esszék*, Forum Könyvkiadó, Újvidék, 2010, 34–40. p.

-
- ³ *Törvény a nemzeti kisebbségek nemzeti tanácsairól*, A Szerb Köztársaság Hivatalos Közlönye, 72/2009, 2. szakasz, 2. bekezdés.
- ⁴ MAGYARY Zoltán: *Magyar közigazgatás*, Királyi Magyar Egyetemi Nyomda, Budapest, 1942.